

เอกสารประกอบโครงการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจกับสื่อมวลชนต่อปัญหาผู้ต้องขังหญิงล้นคุก
เรื่อง “จากวาทกรรมยาเสพติดสู่การผลิตซ้ำ...สื่อมวลชนกับทางออกปัญหาคนล้นคุก”

ในระหว่างวันที่ ๒๗ – ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ โรงแรมเซ็นทาราอุดรธานี และเรือนจำกลางอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

สถานการณ์ผู้ต้องขังทั่วโลก

จากการสำรวจจำนวนประชากรทั่วโลกในปี 2556 พบว่า มีทั้งสิ้น 7.1 พันล้านคน โดยมีประชากรที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วโลกราว 10.2 ล้านคน หรืออัตราส่วน ประชากร 100,000 คน : ผู้ต้องขัง 144 คน ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีอัตราผู้ต้องขังเฉลี่ยสูงที่สุดถึง 716 คน (ต่อประชากร 100,000 คน) สำหรับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นที่น่าตกใจว่า ประเทศไทยมีอัตราเฉลี่ยของผู้ต้องขังสูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ในประชากร 100,000 คน มีผู้ต้องขังอยู่ 398 คน รองลงมาคือ สิงคโปร์ 230 คน (ต่อประชากร 100,000 คน) และ เวียดนาม 145 คน¹ (ต่อประชากร 100,000 คน)

ตาราง 1 แสดงอัตรานักโทษหญิงในประเทศอาเซียน (ร้อยละของนักโทษทั้งหมด)

ประเทศ	อัตรานักโทษหญิงต่อนักโทษทั้งหมด (%)
ไทย	14.6
เวียดนาม	11.6
เมียนมาร์ (พม่า)	10.7
ลาว	10.5
บรูไน	9.8
สิงคโปร์	9.7
ฟิลิปปินส์	8.1
มาเลเซีย	6.6
กัมพูชา	6.1
อินโดนีเซีย	5.8

ที่มา : Walmsley, Roy. World Female Imprisonment List (Second Edition). Retrieved 2 February 2014, from International Centre for Prison Studies website: http://www.prisonstudies.org/sites/prisonstudies.org/files/resource/downloads/wfil_2nd_edition.pdf

¹ Walmsley, Roy. World Prison Population List (Tenth Edition). Retrieved 2 February 2014, from International Centre for Prison Studies website: http://www.prisonstudies.org/sites/prisonstudies.org/files/resource/downloads/wpp1_10.pdf

เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ต้องขังหญิงทั่วโลก พบว่ามีจำนวนกว่า 625,000 คน ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกามีจำนวนผู้ต้องขังหญิงมากที่สุดเช่นเดิม นั่นคือ 201,200 คน อันดับรองลงมาคือประเทศจีน (84,600 คน) รัสเซีย (59,200 คน) บราซิล (35,596 คน) และประเทศไทย (29,175 คน) ซึ่งตัวเลขดังกล่าวของประเทศไทยเป็นรายงานที่จัดทำขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2553 และเมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียนด้วยกัน ประเทศไทยมีผู้ต้องขังหญิงมากที่สุด คิดเป็น 14.6 % ของผู้ต้องขังทั้งหมด รองลงมาคือเวียดนาม (เป็นตัวเลขเฉพาะนักโทษเด็ดขาด) คือ 12,591 คน และฟิลิปปินส์ (7,726) อินโดนีเซีย (6,876) และพม่า (6,443) แต่เมื่อเทียบกับอัตรานักโทษทั้งหมดแล้ว จะพบลำดับที่แตกต่างไปดังแสดงในตาราง 1

อย่างไรก็ตาม ในเดือนมิถุนายน 2557 จำนวนผู้ต้องขังหญิงของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นเป็น 44,204 คน นั่นเท่ากับว่า ขณะนี้ประเทศไทยมีสัดส่วนของผู้ต้องขังหญิงสูงที่สุดในโลกคือ 68.2 คน ต่อประชากรแสนคน

ตาราง 2 จำนวนและสัดส่วนผู้ต้องขังหญิงต่อแสนประชากร

ประเทศ	จำนวนผู้ต้องขังหญิง	จำนวนประชากร	สัดส่วนผู้ต้องขังหญิงต่อประชากรแสนคน
สหรัฐอเมริกา	201,200	318,138,000	63.2
จีน	84,600	1,349,585,383	6.3
รัสเซีย	59,200	143,700,000	41.2
ไทย	44,204*	64,851,891	68.2
บราซิล	35,596	201,009,622	17.7

ที่มา : กฤตยา อาชวนิจกุล และกุลภา วจนสาระ. 2557.

หมายเหตุ * เป็นจำนวนเมื่อเดือนมิถุนายน 2557

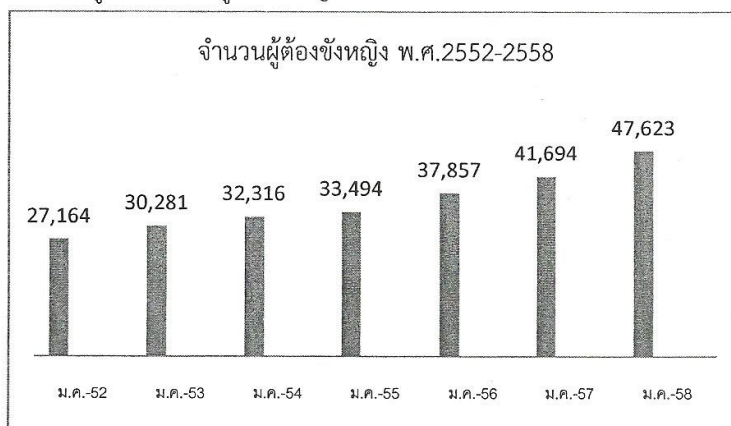
ภาพรวมของผู้ต้องขังหญิงไทย

เป็นที่น่าวิตกเมื่อพบว่าจำนวนผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทยมีมากที่สุดเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังหญิงในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน หากมองย้อนหลังไปในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาจะพบว่า จำนวนผู้ต้องขังหญิงในเดือนมกราคม 2552 จากจำนวน 26,387 คน เพิ่มเป็นจำนวน 42,232 คน ในเดือนมกราคม 2557 นั่นคือภายใน 5 ปี จำนวนผู้ต้องขังหญิงเพิ่มสูงขึ้นถึง 15,845 คน เป็นที่น่าสังเกตว่าในปี 2555 มีจำนวนผู้ต้องขังหญิงเพิ่มขึ้นภายในปีเดียวกันถึงกว่า 7,000 คน โดยเฉพาะปี 2557 ระหว่างเดือนมกราคม – มิถุนายน มีจำนวนผู้ต้องขังหญิงเพิ่มขึ้นเกือบ 2,000 คน²

ตัวเลขผู้ต้องขังหญิงในเดือนกุมภาพันธ์ 2558 มีจำนวน 47,755 คน ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 78.49 เป็นผู้ต้องขังที่ต้องโทษเด็ดขาด (37,483 คน) อีก 1 ใน 5 เป็นผู้ต้องขังระหว่าง (9,322 คน) เมื่อพิจารณาเฉพาะในกลุ่มผู้ต้องขังหญิงระหว่าง พบว่า 44% อยู่ในชั้นอุทธรณ์-ฎีกา ส่วน 22% อยู่ในชั้นไต่สวน-พิจารณา และอีก 1 ใน 3 อยู่ในชั้นสอบสวน นอกเหนือจากนี้ ได้แก่ เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกัน และผู้ต้องกักขัง โดยรวมแล้วมีสัดส่วนของผู้ต้องขังหญิงต่อชาย 20 : 80

² คำนวณจากกรมราชทัณฑ์. สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ มกราคม 2552 – มิถุนายน 2557.

รูป 1 จำนวนผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย พ.ศ. 2552-2558

ที่มา : กรมราชทัณฑ์. สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. ค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2558 จากกรมราชทัณฑ์เว็บไซต์:

<http://www.correct.go.th/stat102/display/result.php?date=2015-02-01&Submit=%B5%A1%C5%A7>

ตาราง 3 จำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย แยกเพศและประเภทผู้ต้องขัง ณ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ (%)
1. นักโทษเด็ดขาด	218,915	37,483	256,398	78.005
2. ผู้ต้องขังระหว่าง	57,271	9,322	66,593	20.26
2.1 อุทธรณ์-ฎีกา	29,937	4,106	34,043	10.36
2.2 ใต้สวน-พิจารณา	10,712	2,077	12,789	3.89
2.3 สอบสวน	16,622	3,139	19,761	6.01
3. ยาวชนที่ฝากขัง	216	15	231	0.07
4. ผู้ถูกกักกัน	10	1	11	0.00
5. ผู้ต้องกักขัง	4,552	934	5,486	1.67
รวมผู้ต้องราชทัณฑ์	280,964	47,755	328,719	100

ที่มา : กรมราชทัณฑ์. สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. ค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558 จากกรมราชทัณฑ์ เว็บไซต์:

<http://www.correct.go.th/correct2009/stat/stathomepage/>

สำหรับในปี 2558 ผู้ต้องขังหญิงจะถูกคุมขังกระจายอยู่ตามเรือนจำ/ทัณฑสถานในประเทศไทย รวม 138 แห่ง³ โดยแยกสถานที่สำหรับผู้ต้องขังหญิงออกเป็น 3 ประเภท คือ ทัณฑสถานหญิง ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ และเรือนจำที่ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ซึ่งต่อไปจะเรียกว่าเรือนจำชาย (ทั้งที่เป็นเรือนจำกลาง เรือนจำจังหวัด และเรือนจำอำเภอ) โดยแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้สำหรับคุมขังผู้ต้องขังหญิง ปัจจุบันผู้ต้องขังหญิงต้องโทษอยู่ในทัณฑสถานเฉพาะผู้หญิง 3 ลักษณะ คือ

³ กรมราชทัณฑ์. สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. ค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2558 จากกรมราชทัณฑ์ เว็บไซต์:

http://www.correct.go.th/stat102/display/result_pdf.php?date=2015-02-19

(1) ทักษสถานหญิงทั่วประเทศ 7 แห่ง ได้แก่ ทักษสถานหญิงกลาง ทักษสถานหญิงนครราชสีมา ทักษสถานหญิงเชียงใหม่ ทักษสถานหญิงสงขลา ทักษสถานหญิงชลบุรี ทักษสถานหญิงธนบุรี ทักษสถานหญิงพิษณุโลก

(2) สถานบำบัดผู้ต้องขังคดียาเสพติด 1 แห่ง คือ ทักษสถานบำบัดพิเศษหญิง

(3) ศูนย์เตรียมการปลดปล่อยหญิง คือ เรือนจำชั่วคราวแคน้อย จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นศูนย์เตรียมการปลดปล่อยหญิงเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย⁴

พบว่าในปัจจุบัน ผู้ต้องขังหญิงต้องโทษอยู่ในทัณฑสถานหญิงมีจำนวนเป็น 2 ใน 3 ของจำนวนผู้ต้องโทษในแดนหญิงในเรือนจำชาย โดยอยู่ในทัณฑสถานหญิงกลาง มีมากที่สุด 5,172 คน รองลงมาคือ เขต 1 ภาคกลาง (4,923 คน) ทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา (4,061 คน) เขต 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (3,927 คน) ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย แยกตามสถานที่คุมขัง ณ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558

ทัณฑสถาน/เรือนจำหญิง	จำนวน	แดนหญิงในเรือนจำชาย	จำนวน
ทัณฑสถานหญิงกลาง	5,172	เรือนจำ/ทัณฑสถานอิสระ 19 แห่ง	3,604
ทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา	4,061	เขต 1 ภาคกลาง	4,923
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง	2,084	เขต 2 ภาคตะวันออก	2,090
ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่	1,980	เขต 3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,752
ทัณฑสถานหญิงสงขลา	1,383	เขต 4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,927
ทัณฑสถานหญิงชลบุรี	1,288	เขต 5 ภาคเหนือ	2,485
ทัณฑสถานหญิงธนบุรี	1,159	เขต 6 ภาคเหนือ	2,091
ทัณฑสถานหญิงพิษณุโลก	1,167	เขต 7 ภาคตะวันตก	3,499
ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์	48	เขต 8 ภาคใต้	2,658
เรือนจำชั่วคราวแคน้อย (เพชรบูรณ์)	106	เขต 9 ภาคใต้	1,278
รวมทั้งสิ้น	18,448	รวม	29,307

ที่มา : คำนวณจาก กรมราชทัณฑ์. 19 กุมภาพันธ์ 2558. สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ

เมื่อแยกดูลักษณะของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงและแดนหญิงในเรือนจำชาย พบว่าในทัณฑสถานหญิงนั้น ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ 87.26% เป็นนักโทษเด็ดขาด ที่เหลือ 12.74% เป็นผู้ต้องขังระหว่าง แต่ผู้ต้องขังที่อยู่ในแดนหญิงในเรือนจำชายนั้น 77% เป็นนักโทษเด็ดขาด ที่เหลือ 23% เป็นผู้ต้องขังระหว่างโดยยังอยู่ในชั้นอุทธรณ์-ฎีกา ชั้นได้สวน-พิจารณา ชั้นสอบสวน แม้ในหลักการทางกฎหมายจะถือว่า 12.74% ของผู้ต้องขังระหว่างในทัณฑสถานหญิงและอีก 23% ในแดนหญิงในเรือนจำชายเหล่านี้ ยังเป็นผู้บริสุทธิ์และควรได้รับการพิจารณาให้ประกันตัว แต่ก็ถูกควบคุมกักขังเพิ่มความแออัดให้กับสถานที่คุมขังมากขึ้นไปอีก.

⁴ กรมราชทัณฑ์. สรุปการเปรียบเทียบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ จากโครงการจัดทำสารานุกรมการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนานาชาติ. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2557 จากเว็บไซต์กรมราชทัณฑ์: <http://www.correct.go.th/blogknowledge/index.php/layout/main-content-only/154-2013-10-02-17-20-56>